

LEERKRACHTINSTRUCTIE LESPAKKET 'MAAK DAT DE KAT WIJS!'

Het Nederlands kent duizenden uitdrukkingen. Uitdrukkingen zijn vaste combinaties van woorden die vaak héél iets anders betekenen dan wat er letterlijk staat. Simone Sprenger en Jacolien van Rij, onderzoekers aan de Rijksuniversiteit Groningen, doen hier onderzoek naar in het project 'Maak dat de kat wijs'. De leskaarten voor de bovenbouw basisschool die je nu in je hand hebt, sluiten hierbij aan. Met deze leskaarten gaan je leerlingen aan de slag als wetenschappers. Ze doen mee aan echt wetenschappelijk onderzoek, komen van alles te weten over uitdrukkingen en gaan zelf bezig met dataverwerking. De leerlingen kunnen de leskaarten zelfstandig maken, maar zijn ook in te zetten als klassikale les.

ALGEMEEN

Het lespakket bestaat uit 4 kaartensets en een thuiskaart. Het is belangrijk dat de leerlingen eerst de thuiskaart maken! Met de andere leskaarten kunnen de leerlingen in willekeurige volgorde aan de slag.

De leskaarten met opdrachten nemen per kaart ongeveer 30-45 minuten in beslag en zijn zo ingericht dat de leerlingen veel zelf kunnen uitvinden.

Om de thuiskaart uit te kunnen voeren hebben de leerlingen een computer of tablet nodig, zodat de leerlingen de test kunnen invullen.

De thuiskaart

De leerlingen helpen in deze les de onderzoekers met hun uitdrukkingenonderzoek 'Maak dat de kat wijs'! Welke uitdrukkingen ken jij eigenlijk? De leerlingen maken met de opdrachten op de thuiskaart kennis met uitdrukkingen en leggen de basis voor de andere leskaarten.

Het is handig om de leerlingen deze kaart thuis te laten doen, omdat voor deelname aan het onderzoek toestemming van een ouder of verzorger noodzakelijk is. Doe deze kaart in ieder geval als eerste, zo beïnvloeden de andere leskaarten het onderzoek niet!

Kaart 1: Introductie en experiment

In deze les leren de leerlingen het verschil tussen letterlijk en figuurlijk taalgebruik en maken ze kennis met een aantal nieuwe uitdrukkingen. Bij deze kaart gaan de leerlingen zelf op zoek naar uitdrukkingen via internet.

Kaart 2: Uitdrukkingen door de eeuwen heen

De tweede les draait om uitdrukkingen en hun relatie met de geschiedenis. Het belangrijkste leerdoel is om de leerlingen te laten zien dat veel uitdrukkingen zijn gebaseerd op vroegere tijden en daarmee

een venster vormen op de Nederlandse geschiedenis. In de opdrachten komen de tijdvakken aan bod. Ook creativiteit is belangrijk bij deze kaart: leerlingen gaan zelf nieuwe uitdrukkingen bedenken. We zijn erg benieuwd naar de uitkomsten!

Kaart 3: Uitdrukkingen in andere culturen

Uitdrukkingen komen in alle talen van de wereld voor. In de opdrachten staat de relatie tussen landen/talen en uitdrukkingen centraal. Bij deze kaart kan aan de leerlingen gevraagd worden om bij ouders of grootouders na te gaan of zij bijzondere uitdrukkingen kennen, die uniek zijn binnen een familie bijvoorbeeld of uit een taal komen die de ouders of grootouders spreken (bijvoorbeeld Turks of Arabisch, maar Fries of een dialect). Leerlingen kunnen met de uitkomsten zelf aan de slag, maar deze opdracht leent zich uiteraard ook goed voor een klassikale les.

Kaart 4: Onderzoek en resultaten

Met de thuiskaart hebben de leerlingen meegedaan aan echt wetenschappelijk onderzoek. Met kaart 4 gaan de leerlingen dieper in op het doen van (taal)onderzoek. Hoe doe je dat? Welke vragen stel je? Leerlingen gaan zelf conclusies trekken uit de resultaten die tot nu toe bekend zijn van het 'Maak dat de kat wijs' onderzoek, als echte wetenschappers.

